

Н. В. Каравайченко
студ. IV курсу
спеціальність «Право»
Науковий керівник: *к. ю. н., доц. О. М. Потопахіна*

СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ ТА ФЕДЕРАТИВНОЇ РЕСПУБЛІКИ НІМЕЧЧИНА

Актуальність дослідження зумовлюється євроінтеграційним курсом України, який включає в себе запозичення досвіду європейських країн у законодавчому реформуванні різних сфер, у тому числі соціального забезпечення. Аналіз особливостей досвіду систематизації соціального законодавства у Федеративній Республіці Німеччина (надалі – ФРН) допоможе виокремити напрямки удосконалення регулювання соціального забезпечення в Україні. Адже, на сьогодні, для ФРН характерні високі соціальні стандарти, які декларує Україна як потенційний член ЄС, для якої однією з основоположних засад є забезпечення прав людини та їхній захист.

У теорії права зміст соціального забезпечення розглядають у тому, що у випадку настання певних соціальних ризиків, які закріплені на законодавчому рівні, особа має право звернутися за призначенням їй відповідного виду та розміру соціальних виплат та надання соціальних послуг на умовах та в порядку, встановленому законодавством.

Однією з проблем законодавства соціального забезпечення в Україні є відсутність кодифікованого нормативно-правового акту. Невпорядкованість правових норм призводить до наявності прогалин та складності орієнтування в необхідному питанні. Правове регулювання соціальних відносин в Україні здійснюються не єдиним законом, а численними законами та підзаконними

нормативно-правовими актами. Конституція України визначає, що Україна є соціальною державою. Конституція України встановлює, що громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом (ст.ст. 46, 92) [1]. Треба засвідчити, що багато підзаконних актів не узгоджуються з положеннями Конституції України. Вирішити цю гостру проблему в праві соціального забезпечення можна за допомогою систематизації законодавства (кодифікації). Натомість у ФРН усі питання, що стосуються соціального захисту зібрані в одному нормативному акті – це Соціальний кодекс Німеччини (SGB), що значно спрощує сприйняття норм.

Система соціального забезпечення в Німеччині включає обов'язкове пенсійне страхування, медичне страхування, страхування на випадок безробіття, обов'язкове страхування від нещасних випадків. Формами соціальної допомоги виступають пенсії, допомоги, дотації та компенсації [2].

Характеризуючи систему пенсійного страхування у ФРН, треба відмітити, що як і пенсійна система України, вона складається з трьох рівнів: 1) державне обов'язкове пенсійне страхування; 2) виробниче пенсійне страхування; 3) приватне страхування. Різниця в моделях полягає лише в тому, що другий рівень пенсійної системи в Україні також є державним [3, с. 189].

Вагомою проблемою системи пенсійного забезпечення в Україні є певний дефіцит коштів Пенсійного фонду України. У ФРН відповідні фонди додатково фінансуються за рахунок коштів із державного бюджету, проте тут треба враховувати економічні можливості обох держав, а особливо в умовах введення воєнного стану в Україні.

Важливим та актуальним є розгляд такого виду соціального забезпечення як допомоги біженцям, які становлять значний відсоток від числа іноземних громадян у Німеччині. Біженці забезпечуються матеріальною допомогою від держави для того, щоб мати можливість задовольнити базові потреби. Крім того органи влади сприяють працевлаштуванню біженців. Так, на сьогодні, біженці з України мають право отримати тимчасовий захист відповідно до § 24 Закону Німеччини «Про проживання, працевлаштування

та інтеграцію іноземців на федеральній території». Українцям, яким надано тимчасовий захист на підставі рішення Ради Європейського Союзу відповідно до Директиви 2001/55/ЄС і які заявили про своє бажання бути допущеними на федеральну територію, надається дозвіл на проживання на період, визначений Директивою [3].

В Україні це питання регулюється Законом України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» від 8 липня 2011 р. № 3671-VI [4] та охоплює і визначення прав внутрішньо переміщених осіб. Отже, такі особи в Україні мають право на безоплатне проживання в придатних для тимчасового перебування місцях, забезпечення достатнім харчуванням, ліками, одягом, отримання роботи, грошової допомоги, якщо в них немає інших доходів в Україні, безоплатну невідкладну медичну допомогу в державних закладах охорони здоров'я тощо. У питанні допомоги біженцям обидві держави мають схожі за видами законодавчі гарантії забезпечення, проте суттєва різниця, звичайно, полягає у вартісному показнику соціальної допомоги, зважаючи на більш потужні фінансові можливості ФРН.

В Україні створений цільовий централізований Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття для управління страхуванням, акумуляції страхових внесків, контролю за використанням коштів, виплати забезпечення та надання соціальних послуг. У ФРН страхування на випадок безробіття здійснюється Федеральним агентством зайнятості. Система забезпечує фінансову допомогу безробітним, а також надає різні програми для підтримки пошуку роботи та навчання. Їхній розмір вираховується відповідно до розміру попередньої заробітної плати особи і є тимчасовими та короткостроковими. По закінченню встановленого строку особа може втратити право на виплати по безробіттю, незалежно від того, знайшла вона роботу чи ні [2, с. 194].

Отже, підсумовуючи, можна дійти висновку, що досвід ФРН щодо кодифікації соціального законодавства, може стати корисним для України на шляху реформування сфери соціального забезпечення. Аналізуючи окремі напрями та форми системи соціального забезпечення в обох країнах, треба зазначити, що загалом, вони мають спільні риси та схожі за структурою. Проте головною відмінністю та недоліком є значно слабший економічний потенціал

та стан нашої країни, що не дає можливості надати високий рівень фінансування соціальної допомоги, у порівнянні з Німеччиною. Тому, очевидним постає те, що для удосконалення соціальної забезпеченості громадян, в Україні має бути встановлений стійкий та високий рівень економіки, що на сьогодні, в умовах воєнного стану, постає певною проблемою.

Список використаної літератури

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text> (дата звернення: 15.04.2023).
2. Soziale Sicherheit: система соціального забезпечення Німеччини у 2023 р. Електронний ресурс. URL: <https://poradnuk.com.ua/kraini-svitu/europe/germany/sotsialne-zabezpechennya-v-nimechchini.htm>
3. Малюга Л. Ю. Національні особливості соціального законодавства Федеративної республіки Німеччина: досвід для України. Право України. 2019.№ 6. С. 184–197.
4. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту : Закон України від 8 липня 2011 р. № 3671-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17#Text> (дата звернення: 15.04.2023).